



**Nasjonalparkstyret  
for Jotunheimen  
og Utladalen**

**Postadresse**  
Postboks 987  
2604 LILLEHAMMER

**Besøksadresse**  
Norsk fjellsenter  
Brubakken 2, 2686 Lom  
Luster kommune,  
Kommunehuset, 6868 Gaupne

**Kontakt**  
Sentralbord: +47 61 26 60 00  
Direkte: +47 57 64 31 47  
sfinpost@statsforvalteren.no  
<http://www.nasjonalparkstyre.no/jotunheimen>

Stiftinga Utladalen Naturhus

---

**Saksbehandlar** Eldrid Nedrelo

**Vår ref.** 2019/12439-55 432.2

**Dykkar ref.**

**Dato** 18.11.2021

## **Utladalen landskapsvernområde - Dispensasjon - 2021 - Etablering av nytt utsiktspunkt ved Vettisfossen - Stiftinga Utladalen Naturhus**

Vi viser til dykkar søknad om løyve til å skifte ut eksisterande utsiktsplattform og gjerde ved Vettisfossen med ei ny plattform og gjerde – i samsvar med planar lagt fram av Dronninga Landskap. Vedlagt er dispensasjon for gjennomføring av tiltaket.

Med helsing

Eldrid Nedrelo  
nasjonalparkforvaltar

Etter våre rutinar er dette brevet godkjent og sendt utan underskrift

Kopi:  
Årdal kommune  
Statsforvaltaren i Vestland  
Marie .J. Vetti  
Ingjerd H. Vetti  
Statens naturoppsyn v/Rigmor Solem  
Kari Sveen



## Saksframlegg

Arkivsaksnummer: 2019/12439-54

Saksbehandlar: Eldrid Nedrelo

Dato: 08.11.2021

| Utval                                           | Utvalssak | Møtedato   |
|-------------------------------------------------|-----------|------------|
| Nasjonalparkstyret for Jotunheimen og Utladalen | 39/2021   | 15.11.2021 |

### Utladalen landskapsvernområde - Dispensasjon - 2021 - Etablering av nytt utsiktspunkt ved Vettisfossen - Stiftinga Utladalen Naturhus

#### Innstilling frå forvaltar

Jotunheimen og Utladalen nasjonalparkstyre gjev Prosjektgruppa for utsiktspunkt Vettisfossen v/ Stiftinga Utladalen Naturhus løyve til

- å rive det forfalne gjerdet og utsiktsplattforma ved Vettisfossen
- å etablere eit nytt utsiktspunkt like ved eksisterande anlegg
- å legge om stien som fører ut til det nye utsiktspunktet, og
- å sikre med rekkverk langs stien som er lagt om fram mot utsiktspunktet.

Løyvet er gjeve med heimel i verneforskrifta for Utladalen landskapsvernområde § 3 pkt. 1.3 bokstavane e) og n) og § 4 første alternativ, jf. naturmangfaldlova § 48 første ledd, første alternativ.

Det er lagt særleg vekt på at oppføring av ei ny utsiktsplattform og sikring med rekkverk, og revegetering ikkje vil påverka verneformålet og verneverdiane nemneverdig, samt at omlegging av stien kombinert med oppsetting av enkle informasjonsskilt som erstatning for den gamle og forfalne installasjonen ikkje vil kome i strid med verneformålet eller verneverdiane.

Dispensasjonen vert gjeven med følgjande vilkår:

- Utsiktspunktet skal etablerast i tråd med opplysningar gitt i dispensasjonssøknaden frå Utladalen Naturhus, og teikningar frå skisseprosjektet v/Dronninga Landskap.
- Plasseringa skal vere som vist i skisseprosjektet.
- Det skal utarbeidast detaljplan for arbeidet. Detaljplanen skal i tillegg til detaljavklaringar også vise korleis prosjektet vil følgjast opp i byggeperioden.
- Detaljplan/anleggsplan og ein samla motorferdselsplan skal leggjast fram for nasjonalparkstyret for endeleg godkjenning før nokon tiltak blir sett i verk.
- Inngrepssone ved plattform skal dokumenterast og godkjennast ved detaljplan.
- Riggområdet i tilknytning til plattform skal plasserast slik at ein har mest mogleg skjerming mot direkte innsyn frå kanten av fossejuvet og turstien i området. Skogen i området kan vurderast som skjerm og dette avklarast i detaljplanen.
- Riggområdet skal plasserast slik at ein unngår negativ påverknad på evt. verdifulle førekomstar av furu.



- Terrenginngrep skal avgrensast til det som er heilt nødvendig, og inngrep kring plattformar og evt. riggplass skal jamnast til og leggjast til rette for revegetering. Detaljplanen skal skildre korleis revegetering i området vil bli gjennomført.
- Vegetasjonsmassar skal leggjast til side og takast vare på, og brukast som toppdekke for revegetering av alle terrenginngrep.
- Evt. uføresett arbeid/tiltak på arbeidsstaden under byggeperioden skal avklarast fortløpande med nasjonalparkforvaltar/nasjonalparkstyret.
- Tiltakshavar har plikt til å vise varsemd og til straks å melde frå til Vestland fylkeskommune ved Kulturavdelinga dersom ein under arbeidet skulle støyte på automatisk freda kulturminne, jf. § 8, 2. ledd i Lov om kulturminne
- Urskogprega furuskog og hole tre og stammar som er eigna som buplass for fuglar skal ikkje fellast, jf. verneforskrifta § 3 pkt. 2.3.
- Plan for oppsetting av skilt skal godkjennast i detaljplanen.
- Dersom det ved detaljplanlegging viser seg at vilkåra ikkje kan oppfyllest fell dispensasjonen bort, evt. skal det varslast om avvika og det må sendast ein endringssøknad.
- Det skal ryddast opp etter avslutta anleggsarbeid, og alt av materiale, reiskap, avfall osv. skal fjernast.
- Før byggestart må det vere avklara kven som er eigar av installasjonane (utsiktspunkt, gjerde og skilt). Eigar er ansvarleg for å fjerne anlegget (utsiktspunkt, gjerde og evt. skilt) dersom det fell ut av bruk.

#### Andre forhold

Årdal kommune skal vurdere byggesøknaden i medhald av plan- og bygningslova. Vidare er det ein føresetnad at grunneigar gjev samtykkje til tiltaket.

Når det gjeld gjennomføringsplanen skal motorferdsel handsamast både av nasjonalparkstyret etter verneforskrifta, og av Årdal kommune som myndigheit etter motorferdsellova. For oppfølging i anleggsfasen må plan for byggjemøte ligge føre i god nok tid til at nasjonalparkforvaltar og/eller SNO skal kunne delta ved behov.

--- slutt på innstilling ---

## Saksprotokoll i Nasjonalparkstyret for Jotunheimen og Utladalen - 15.11.2021

Møtet vart innleia med ein presentasjon frå Dronninga Landskap AS v/ Ragnhild Momrak.

Hilmar Høl, ordførar i Årdal, gav uttrykk for at framlegget til eit fornya utsiktspunkt ser veldig flott ut, både når det gjeld materialval og utforming.

Trude Brosvik stilte spørsmål ved tryggleik i høve til at nokon kunne prøve å klatre på gjerdet. Ragnhild Momrak orienterte om flettverket i metall som er laga for at det ikkje er mogleg å klatre på.



Svein Håvar Korshavn stilte spørsmål om stien.

Svar: Stien blir fylgd opp som eit separat prosjekt i samarbeid med DNT Oslo og Omegn, som vil søke om tippemidlar for delfinansiering av stiltak. Dronninga Landskap vil bidra med formingsveileder for rekkverk og andre stiltak, slik at prosjekta får felles visuelt uttrykk. Eit sherpalag har i haust gjort ein del murarbeid på den bratte stien opp frå Vetti, og vidare må ein skifte ut dei gamle strekka med rekkverk her. Kavlelegging over blaute parti oppe på fjellplatået vil kunne få folk til å velja den indre traseen som vi ønskjer at folk skal bruke, framfor å gå ut på kanten. Forsterka merking og informasjon om faren ved å gå ut på kanten og overhenget kjem i tillegg. Det kan også vera aktuelt med mellombels gjerde for å tydeleggjera den nye traseen når den blir anlagt.

Fleire tok opp spørsmålet om eigarskap. Ein vil arbeide vidare med dette fram mot anbudsutlysinga, og ein ser det naturleg å diskutere spørsmålet med Årdal kommune.

Det vil elles bli arbeidd vidare med finansiering av tiltaket, også frå eksterne bidragsytarar.

Det vil bli sendt ut ei pressemelding for å gje tydeleg og kortfatta informasjon om status.

## Vedtak

Jotunheimen og Utladalen nasjonalparkstyre gjev Prosjektgruppa for utsiktspunkt Vettisfossen v/ Stiftinga Utladalen Naturhus løyve til

- å rive det forfalne gjerdet og utsiktsplattforma ved Vettisfossen
- å etablere eit nytt utsiktspunkt like ved eksisterande anlegg
- å legge om stien som fører ut til det nye utsiktspunktet, og
- å sikre med rekkverk langs stien som er lagt om fram mot utsiktspunktet.

Løyvet er gjeve med heimel i verneforskrifta for Utladalen landskapsvernområde § 3 pkt. 1.3 bokstavane e) og n) og § 4 første alternativ, jf. naturmangfaldlova § 48 første ledd, første alternativ.

Det er lagt særleg vekt på at oppføring av ei ny utsiktsplattform og sikring med rekkverk, og revegetering ikkje vil påverka verneformålet og verneverdiane nemneverdig, samt at omlegging av stien kombinert med oppsetting av enkle informasjonsskilt som erstatning for den gamle og forfalne installasjonen ikkje vil kome i strid med verneformålet eller verneverdiane.

Dispensasjonen vert gjeven med følgjande vilkår:

- Utsiktspunktet skal etablerast i tråd med opplysningar gitt i dispensasjonssøknaden frå Utladalen Naturhus, og teikningar frå skisseprosjektet v/Dronninga Landskap.
- Plasseringa skal vere som vist i skisseprosjektet.
- Det skal utarbeidast detaljplan for arbeidet. Detaljplanen skal i tillegg til detaljavklaringar også vise korleis prosjektet vil følgjast opp i byggeperioden.
- Detaljplan/anleggsplan og ein samla motorferdselsplan skal leggjast fram for nasjonalparkstyret for endeleg godkjenning før nokon tiltak blir sett i verk.
- Inngrepsone ved plattforma skal dokumenterast og godkjennast ved detaljplan.
- Riggområdet i tilknytning til plattforma skal plasserast slik at ein har mest mogleg skjerming mot direkte innsyn frå kanten av fossejuvet og turstien i området. Skogen i området kan vurderast som skjerm og dette avklarast i detaljplanen.
- Riggområdet skal plasserast slik at ein unngår negativ påverknad på evt. verdifulle førekomstar av furu.



- Terrenginngrep skal avgrensast til det som er heilt nødvendig, og inngrep kring plattformar og evt. riggplass skal jamnast til og leggjast til rette for revegetering. Detaljplanen skal skildre korleis revegetering i området vil bli gjennomført.
- Vegetasjonsmassar skal leggjast til side og takast vare på, og brukast som toppdekke for revegetering av alle terrenginngrep.
- Evt. uføresett arbeid/tiltak på arbeidsstaden under byggeperioden skal avklarast fortløpande med nasjonalparkforvaltar/nasjonalparkstyret.
- Tiltakshavar har plikt til å vise varsemd og til straks å melde frå til Vestland fylkeskommune ved Kulturavdelinga dersom ein under arbeidet skulle støyte på automatisk freda kulturminne, jf. § 8, 2. ledd i Lov om kulturminne
- Urskogprega furuskog og hole tre og stammar som er eigna som buplass for fuglar skal ikkje fellast, jf. verneforskrifta § 3 pkt. 2.3.
- Plan for oppsetting av skilt skal godkjennast i detaljplanen.
- Dersom det ved detaljplanlegging viser seg at vilkåra ikkje kan oppfyllest fell dispensasjonen bort, evt. skal det varslast om avvika og det må sendast ein endringssøknad.
- Det skal ryddast opp etter avslutta anleggsarbeid, og alt av materiale, reiskap, avfall osv. skal fjernast.
- Før bygggestart må det vere avklara kven som er eigar av installasjonane (utsiktspunkt, gjerde og skilt). Eigar er ansvarleg for å fjerne anlegget (utsiktspunkt, gjerde og evt. skilt) dersom det fell ut av bruk.

### Andre forhold

Årdal kommune skal vurdere byggesøknaden i medhald av plan- og bygningslova. Vidare er det ein føresetnad at grunneigar gjev samtykkje til tiltaket.

Når det gjeld gjennomføringsplanen skal motorferdsel handsamast både av nasjonalparkstyret etter verneforskrifta, og av Årdal kommune som myndigheit etter motorferdsellova. For oppfølging i anleggsfasen må plan for byggjemøte ligge føre i god nok tid til at nasjonalparkforvaltar og/eller SNO skal kunne delta ved behov.

### Dokument i saka

- Søknad om utskifting av utsiktsplattform frå Utladalen Naturhus datert 05.11.21
- Presentasjon av skisseprosjekt datert 4. oktober 2021 v/Dronninga Landskap, DIFK og ingeniør Tore Valstad
- Utladalen landskapsvernområde – Utsiktspunkt Vettisfossen – Uttale frå Nasjonalparkstyret for Jotunheimen og Utladalen til Dronninga Landskap og Utladalen Naturhus datert 25.05.2021.
- Vettisfossen – Notat for modellering og resultater fra digital sprekkkartlegging, Teknisk notat – NGI
- Utsiktspunkt Vettisfossen – Presentasjon av Mulighetsstudie – 16. desember 2020 – Dronninga landskap

- Ingeniørgeologisk vurdering av fundamentforhold ved Vettisfossen, Rapport frå Norconsult levert til oppdragsgjevar Årdal Utvikling 29.08.2018
- Supplering til sårbarheitsvurdering 21.04.21 – Sårbart fugleliv - Uttale fra ornitolog Geir Høitomt
- Nasjonalparkstyret for Jotunheimen og Utladalen – Forslag til organisering av prosjekt og samarbeidsavtale sak 5/2020
- [Mulighetsstudie – Desember 2020 - Utsiktspunkt Vettisfossen - Dronninga Landskap](#)
- [Utladalen landskapsvernområde - Utsiktspunkt Vettisfossen - Finansiering og Stiarbeid - Referat frå møte med DNT Oslo og Omegn 13.01.21](#)
- Utladalen landskapsvernområde – Utsiktsrampe ved Vettisfossen – Behov for oppgradering – Referat frå synfaring 21. juni 2019
- Verneforskrift for Utladalen landskapsvernområde av 14.11.14

## Søknaden

Stiftinga Utladalen Naturhus søker med dette om lov å skifte ut eksisterende utsiktspattform og gjerde ved Vettisfossen med en ny plattform og gjerde - i samsvar med planer lagt frem av Dronninga Landskap. Viser også til annet eksisterende grunnlagsmateriale i prosjektet. Ytterligere detaljer vil bli lagt frem for Nasjonalparkstyret så snart detaljplan er ferdig utarbeidet.

## Formålet med tiltaket

Den eksisterende plattformen er i dårlig forfatning. Vi ser derfor fjerning og nybygg som nødvendig. Området rundt fossen og plattformen er prega av slitasje. Med ny plattform er målet å kanalisere ferdselen og hindre ytterligere slitasje. Samt å legge til rette for trygg ferdsel på stedet. Det skal også utføres revegetering i området.

## Eksisterende utsiktspunkt og gjerde

Ved toppen av Vettisfossen står det en utsiktspattform og et gjerde mot kanten av fossejuvet som var etablert før området ble verna i 1981. I 2002 og i 2009 ble det utført reparasjoner på installasjonene. Utsiktspunktet og gjerdet på kanten av fossejuvet ut mot Utladalen er nå i en slik forfatning at det må erstattes av eit nytt anlegg. Vettisfossen har ei slik attraksjonskraft at en ser fjerning som heilt uaktuelt. Bilene nedenfor illustrerer dagens situasjon i området.



Figur 1: Bilde viser noe av slitasjen på eksisterende plattform



Figur 2: Slitasje på eksisterende plattform og gjerde

### Skildring av nytt utsiktspunkt

Dronninga Landskap AS i samarbeid med Dipl.-Ing. Florian Kosche AS og Ingeniør Tore Valstad er engasjert av Stiftinga Utladalen Naturhus for å planlegge et nytt anlegg.

Det er vektlagt å begrense fotavtrykket og samtidig plassere fundamentene på trygg berggrunn.

Selve utsiktspunktet kan beskrives som en forlengelse av stien helt frem til stupkanten. Det er det et poeng at konstruksjonen ikke fremstår som en stor utkraging, men at den oppleves som en tilrettelagt og trygg konstruksjon som gir mulighet for å gå helt frem til kanten på en trygg måte slik at man får se hele fossen. Målet er at konstruksjonen tilbyr den best mulige utsikten mot fossen, samtidig som den fremstår som en enkel og elegant konstruksjon.

Det er vektlagt å begrense fotavtrykket, men samtidig plassere fundamentene på trygg berggrunn.

Konstruktivt er løsningen trukket tilbake fra stupkanten for å unngå posisjoner der det kan være sprekkdannelse i berget. På denne måten er løsningen rent konstruktivt en utkraging som følger profilen i terrenget.

### Plassering av nytt utsiktspunkt

Plasseringen er litt justert sammenlignet med dagens utsiktspunkt. Den er trukket litt til siden og rotert mot fossen. Dette for å få en trygg forankring til fjellet. Anlegget blir på den måten også mindre synlig i naturen. Illustrasjonen under viser forholdet mellom eksisterende og nytt utsiktspunkt. Formålet med denne justerte er også at plasseringen ligger enda litt lavere i terrenget, med mål om være mindre synlig sett nedenfra, samtidig som den gir bedre utsikt mot selve fossen. Området rundt konstruksjonen revegeteres ved bruk av stedlige masser og vegetasjon.

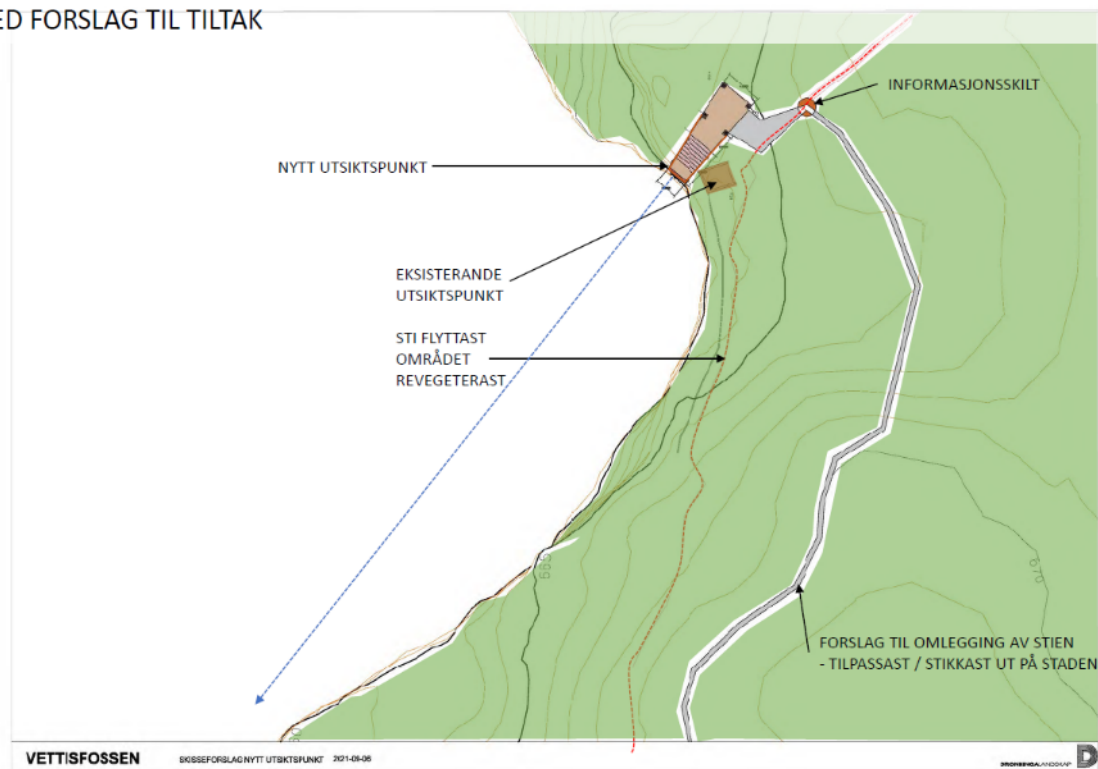
Ved å etablere et utsiktspunkt der en tilrettelegger for at de besøkende skal kunne se hele fossen, vil en forhåpentligvis avverge de fleste fra å bevege seg ut på kanten av juvet på andre punkt enn på det faktiske utsiktspunktet.

UTKLIPP FRA 3D-MODELL:  
FORHOLDET MELLOM EKSISTERENDE OG NYTT UTSIKTSPUNKT



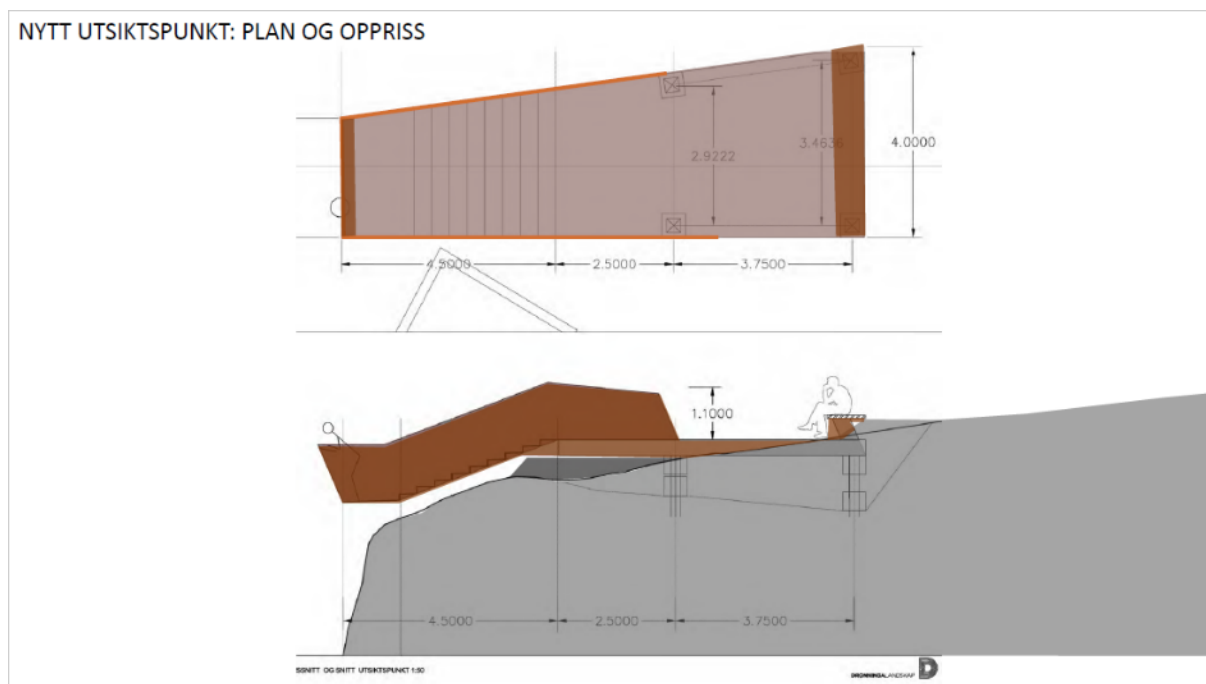


#### PLAN MED FORSLAG TIL TILTAK



Figur 4: Plan med forslag til tiltak.

#### NYTT UTSIKTSPUNKT: PLAN OG OPPRISS



Figur 5: Plan og oppriss



### Konstruksjon og materialer

Konstruksjonsprinsipp følger de stedlige geotekniske forholdene og den ønskede funksjonelle utformingen. Konstruksjonens oppleggspunkter er trukket tilbake fra bergkanten for å unngå svakheter i fjellet. Fra oppleggspunktene krager konstruksjonen ut mot fjellkanten. Konstruksjonsdeler kan legges i eller over terreng eller innpasses i rekkverket.

Med tanke på bestandighet og eksponert montering er det fordelaktig med skrudde ståldeler. Stålet skal være værbestandig stål (Cor-Ten).

Konstruksjon kan utformes slik at alle deler kan løftes med helikopter og monteres på stedet.

### Flytte stien

Strategien tar utgangspunkt i at all ferdsel utenom stien er på eget ansvar, men at stien følger en trygg og naturlig trase frem til utsiktspunktet som er godt sikret. Det er mange løse blokker og betydelig overheng langs kanten av stupet. Området der den nye stien og utsiktspunktet anlegges skal tilfredsstille Byggeteknisk forskrift (FOR-2017-06-19-840) krav for sikkerhetsklasse S2 (skred med returperiode større enn 1000 år).

### Sikring langs kanten av stupet

Sikring av kanten gjennomføres med et enkelt og lett rekkverk med stolper og wire som følger ny tilbaketrukket posisjon for stien frem mot utsiktspunktet. På denne måten vil besøkende ledes til trygg ferdsel med minst mulig inngrep på stedet.

Ved utsiktspunktet og til begge sider skal det utføres spettersk og/eller sikring med bergbolter av løse blokker for å tilfredsstille kravet om sikkerhet mot skred som nevnt over.

Kanten av juvet der det skal utføres byggearbeider må være sikret etter vanlige HMS-krav som arbeidstilsynet krever.

Det enkleste er å fjerne løse blokket ved å renske den utfor kanten og ned i juvet. Den beste måte å gjøre det på er med reskessett. Større blokker kan dyttes utfor kanten med en plastsekk som senkes ned i en åpen sprekk og blåses opp med en kompressor. Dersom en ikke klarer å renske bort løst berg, kan bolting bli nødvendig. Det blir minst synlig, hvis man borer in vertikale bolter (dybler) som avsluttes 10 cm under overflaten. Da vil man bare se toppen av borehullet som er fylt med mørtel.

### Skilting med informasjon

Det er viktig å etablere enkle, men tydelige skilt som opplyser om fare ved ferdsel langs stupkanten, og med oppfordring om å benytte stien helt frem til utsiktspunktet. Det er også fint å benytte muligheten til å orientere om geologien i området, med den store utkragede bergkanten i juvet som følge av erosjon. Kostnader for å etablere skiltet inkluderer materialer og frakt samt utforming av selve skiltet med informasjon i samsvar med nasjonalparkens designmanualer.

### Framdrift

Byggeperioden vil bli lagt til utenom turistsesong og den mest sårbare tida for hekkende rovfugl. Gitt at finansiering er på plass planlegger en bygging høsten 2022.

### Riggområde

Riggområdet som bli etablert i byggefasen skal ligge i nær tilknytning til utsiktspunktet. En må påberegne noe hugging av trær. Ved etablering av nytt utsiktspunkt vil en også måtte fjerne trær i området der plattformen skal stå.

### Riving og fjerning av eksisterende utsiktspunkt

Eksisterende utsiktspunkt skal rives ned og fjernes. Materialet blir frakta vekk med helikopter i



sammenheng med annen helikoptertransport.

### Helikoptertransport

Det vil være behov for helikoptertransport av personer og materiell i byggeperioden. Det vil bli søkt om løyve til helikoptertransport på et senere tidspunkt.

### Opprydding etter endt byggeperiode

Oppdragsgiver vil sikre at opprydding etter endt byggeperiode blir gjennomført av entreprenør.

### Godkjenning fra grunneier

Grunneigar er positiv til oppgradering av utsiktspunktet, men dei ønskjer ikkje noko stort byggverk eller tilrettelegging for opphald ut over ein trygg plass for å nyte utsikta og ta ein kort rast. Grunneigar er oppteken av behovet for utskifting av anlegget som er der i dag med tanke på sikring mot kanten. Grunneier er innstilt på at installasjonen skal være fult og helt åpen for allmenn bruk, slik dagens installasjon er. Det skal skrives en avtale mellom Stiftinga Utladalen Naturhus og grunneier.

### Saksopplysningar

Nasjonalparkstyret har tidlegare gjort slik vurdering om behovet for eit nytt utsiktspunkt:

- **Vurdering etter synfaring 2019**

I 2019 vurderte nasjonalparkstyret at det var behov for følgjande tiltak (utdrag frå referat frå synfaring 21. juni 2019):

- *Det er nødvendig med utskifting av stolpar og treverk som er i ferd med å rotne, ikkje noko kan brukast oppatt og alt må skiftast ut.*
- *Det bør engasjerast arkitekt/landskapsarkitekt for utarbeiding av eit skisseprosjekt som grunnlag for søknad om tiltaksmidlar. Rammer for oppdraget er å innordne seg vedteken designmanual i materialval og design, og at utstrekning av nytt anlegg i hovudsak held seg innan ytre rammer for det eksisterande anlegget.*
- *Ei utsiktspattform som går ut over kanten kan vera meir praktisk, for å hindre at folk går på utsida av gjerdet for å få beste biletet av fossen.*
- *Det er behov for geolog/geoteknikkar for vurdering av fjellkvalitet og forankring ute på (evt. ut over) kanten. Det vart engasjert geolog av Årdal Utvikling (Å. U.), og denne rapporten bør gjerast tilgjengeleg for å kunne vurdere behovet for eventuelle vidare utgreiningar.*
- *Gjerde/vaier langs stien opp frå Vetti bør også oppgraderast som deltiltak av prosjektet Utsiktspunkt Vettisfossen.*
- *Eventuelle tiltak skal gjennomførast i nær dialog med grunneigar.*

- **Mulighetsstudie hausten 2020**

Hausten 2020 engasjerte nasjonalparkstyret Dronninga Landskap til å gjennomføre ein mulighetsstudie i området for å få innspel på kva ein kan få til med tanke på dei gjevne vilkåra, og det vart gjennomført synfaring med arkitekt/landskapsarkitekt. Erfaringane frå synfaringa danna grunnlag for eit skisseframlegg til oppgradering av anlegget ved Vettisfossen, inkl. vurdering av kostnadsomfang frå Dronninga landskap og ingeniør frå DIFK. Dette arbeidet munna ut i ein presentasjon som vart levert nasjonalparkstyret den 16.12.2020, og som viste anbefalt tiltak med plassering på same stad som den forfalne plattformen har i dag. Søknaden er i tråd med tilråding i mulighetsstudien som vart presentert for nasjonalparkstyret i møte 1. februar 2021 – sak 2/2021 *Referatsaker pkt. A. Med*



bakgrunn i geologikartlegginga som vart gjennomført sist sommar er det gjort ei justering på plassering av plattform, for å få trygg forankring utanom sprekksonene i fjellet.

- **Supplering til sårbarheitsvurdering**

Innspelet til arbeidet frå ornitolog Geir Høitomt, som tidlegare har utført sårbarheitsanalyser for fugl i området:

*«Viser til Teams-møte i dag. Viser også til notat om Vettisfossen og sårbart fugleliv fra Johannes Skahjem (datert 12.04.2021), samt skisse av nytt utsiktspunkt ved Vettisfossen som var vedlagt i epost fra Eldrid Nedrelo 15.4.2021.*

- ..
- *Dagens ferdsel ved Vettisfossen er stor (fortrinnsvis i sommerhalvåret), og må påregnes å øke.*
- *Dagens tilrettelegging for ferdsel ved Vettisfossen styrer i mindre grad ferdsel i området. Erfaringsmessig ferdes mange ut på bergkanten, og på ulike steder. Hovedformålet er god utsikt mot fossen og gode fotomuligheter.*
- *Den skisserte tilretteleggingen (utsiktsrampe) vil i mye større grad styre ferdselen ut på ett punkt. Dette bidrar til mindre uforutsigbar ferdsel og vil være gunstig for trua og sårbare arter. Styring av ferdsel på godt tilrettelagt sti inn mot utsiktsrampa vil i denne sammenheng være viktig.*
- *Utkraging av rampa bør begrenses til et nødvendig minimum (1 – 3 meter) for å oppnå god sikt til fossen. Rampa bør i størst mulig grad ha tette vegger ut på begge sider.*
- *Anleggsfasen må legges utenom hekketid, dvs. etter 15. juli (optimalt 1. august). Bruk av helikopter til inntransport av materialer etter dette tidspunktet vil ikke være konfliktfylt ...»*

(Innspelet er sladda for opplysningar som er unnateke offentlegheit i medhald av offenteleglova § 24 tredje ledd).

- **Vurdering av geologien/berggrunnen i området (notat frå ingeniør Tore Valstad)**

Sommaren 2021 har det vore gjennomført laserskanning og geoteknisk vurdering av området, og kartlegginga viser at dagens sti og plattform dels ligg på eit overheng prega av sprekker og sleppesoner som representerer betydeleg svakheit i bergmassen. Overhenga merka med gult i biletet nedanfor er vurdert å vere ein risiko for folk som går langs kanten av juvet.



- **Uttale frå Nasjonalparkstyret til Utladalen Naturhus og Dronninga Landskap, mai 2021**

Før arbeidet med forprosjektering og detaljprosjektering starta sommaren 2021 såg nasjonalparkstyret behov for å gi ein uttale til prosjektleiar Utladalen Naturhus og Dronninga Landskap med nokre vilkår som måtte ligge til grunn for det vidare arbeidet med utsiktspunktet (Uttale av 25.05.21):

«Med bakgrunn i sårbarheitsvurderingar i det aktuelle området ved Vettisfossen tilrår Nasjonalparkstyret for Jotunheimen og Utladalen/Styringsgruppa for prosjektet at ein i det vidare arbeidet med prosjektet avgrensar ei evt. utkraging av utsiktspunktet til maks 3 meter, og at ein planlegg med mest mogleg tette sideveggar på rampa.»

- **Godkjenning frå grunneigar**

Grunneigar er positiv til oppgradering av utsiktspunktet, men dei ønskjer ikkje noko stort byggverk, jf. nærare opplysning gitt i søknaden.

- **Parkeringstilhøve i innfallsporten**

Ved etablering av eit nytt utsiktspunkt i området kan ein pårekne at besøket vil auke noko framover, men dette er vanskeleg å føresjå sidan turen opp til utsiktspunktet er såpass lang som 2-3 t gange frå parkeringa. Årdal kommune oppgraderte p-plassen hausten 2020 med noko auka kapasitet, og det vart lagt til rette med ladestasjon for el-bilar. På dei største utfartsdagane om sommaren er det likevel utfordringar med for få parkeringsplassar i



området. Årdal kommune er klar over desse utfordringane.

#### • Organisering av prosjektet - roller

Nasjonalparkstyret har tidlegare fatta vedtak om organisering av prosjektet i sak 5/2020. Nasjonalparkstyret fungerer som styringsgruppe i prosjektet, leia av Utladalen Naturhus, og forvaltarane sit i prosjektsekretariatet saman med dagleg leiar i Utladalen Naturhus. Det er etablert ei prosjektgruppe som i tillegg til prosjektsekretariatet har representantar frå grunneigar, Årdal kommune, Utladalen Naturhus, og Statens Naturoppsyn Jotunheimen. Styringsgruppa for prosjektet er ansvarleg for at dei økonomiske rammene blir haldne, og skal godkjenne arbeidet som blir gjort av prosjektgruppa.

Ved handsaming av dispensasjonssaka har nasjonalparkstyret rolla som forvaltningsmyndigheit, og må vurdere søknaden etter verneforskrifta for Utladalen landskapsvernområde.

### Heimelsgrunnlag

#### Delegering

Nasjonalparkstyret har delegert forvaltningsmyndigheit for Jotunheimen nasjonalpark og Utladalen landskapsvernområde i medhald av reviderte vedtekter gjeldande frå 01.01.2020.

### Verneformål – forskrift

Verneforskrifta for Utladalen landskapsvernområde vart fastsett ved Kongeleg resolusjon av 14.11.14. *Formålet med landskapsvernområdet er å ta vare på eit vilt og vakkert vestlandslandskap med økologisk verdi, kulturell verdi og opplevingsverdi og som er identitetsskapande, i tilknytning til Jotunheimen nasjonalpark.*

*Vidare er formålet med vernet å ta vare på:*

- *eit naturområde med rikt dyre- og planteliv som pregar dette.*
- *eit eigenarta, ope og vakkert natur- og kulturlandskap med høgfjell, brear og geologiske avsetningar, der kulturlandskapet med beitebruk, gards- og stølsbygningar og kulturminne utgjer ein vesentleg del av landskapet sin eigenart.*
- *naturmangfald som pregar landskapet med naturtypar frå lågland, dalar og skogslie til høgfjell og artar knytte til desse.*
- *særprega vassdragsnatur og landskapsformer.*

*Ålmenta skal ha høve til uforstyrra naturoppleving gjennom utøving av naturvenleg friluftsliv med liten grad av teknisk tilrettelegging.*

Verneforskrifta for Utladalen landskapsvernområde har forbod mot inngrep «som vesentleg kan verke inn på landskapet sitt særpreg eller karakter», jf. § 3 pkt. 1.1. Med dei unntaka som følgjer av forskrifta pkt. 1.2 og 1.3 er det forbod mot inngrep som vegbygging, oppføring og ombygging av varige eller mellombelse bygningar, gjerde, anlegg og innretingar... bygging av bruer og klopper, oppsetting av skilt, opparbeiding og merking av stiar, løyper og liknande.» Etter verneforskrifta pkt. 1.3 kan forvaltingsstyresmakta likevel gi løyve til

- a) Ombygging og utviding av eksisterande bygningar, anlegg og innretingar.
- e) Merking av nye stiar, oppsetting av skilt og vegvisarpiler og kvisting av nye løyper og
- n) Riving av bygningar, anlegg og innretingar og oppføring av nye med same storleik og for same bruk i samsvar med forvaltningsplan.

Å legge om stien noko lenger inn i terrenget, blir jamstilt med å etablere ein ny sti. Omlegging av stien kan handsamast etter verneforskrifta § 3 pkt. 1.3 e) nemnt ovanfor Verneforskrifta



har ikkje ein spesifisert regel om revegetering av stiar el. Revegetering av den gamle stien og areala prega av slitasje må difor handsamast etter verneforskrifta § 4 første alternativ, jf. naturmangfaldlova § 48 første ledd, første alternativ:

*«Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig».* Begge vilkår må vera oppfylt.

Oppsetting av informasjonsskilt og visningsskilt kan handsamast etter § 3 pkt. 1.3 e). Oppføring av ei ny utsiktsplattform slik det er søkt om kan ikkje reknast som ombygging eller utviding av eksisterande anlegg, jf. verneforskrifta § 3 pkt. 1.3 a). Arealet på utsiktspunktet det her vert søkt om å setja opp er noko større enn det eksisterande anlegget, og det framstår som heilt nytt, med ny plassering og anna materialval og utforming.

Regelen i § 3 pkt. 1.3 n) kan heller ikkje nyttast for oppføring av det nye utsiktspunktet i denne saka sidan det ikkje har same storleik og står på same plass, men regelen kan nyttast for riving av det gamle anlegget.

For å unngå at folk går utpå kanten i eit større område, er det behov for å flytte stien inn i terrenget, sikre med nytt gjerde og å leie besøkande til eitt bestemt utsiktspunkt, samt å revegetere den gamle stien og området som er sterkt prega av slitasje. Det nye utsiktspunktet vil måtte leggest nokre meter til side for eksisterande anlegg og ha forankring lenger inn i terrenget enn eksisterande anlegg. Med bakgrunn i dette vil tiltaket framstå som nytt. Det er difor ikkje noko spesifisert unntak for bygging av utsiktspunktet som det her er søkt om i verneforskrifta, og tiltaket må behandlast etter § 4 første alternativ, jf. naturmangfaldlova § 48 første ledd, første alternativ. Det er strenge vilkår knytt til dispensasjon etter denne regelen.

## Naturmangfaldlova

Naturmangfaldlova § 48 set svært strenge krav til når ein dispensasjon evt. kan vurderast, men åpnar for tiltak som *«ikkje strir mot føremålet med vernevedtaket og ikkje kan påverka verneverdiane nemneverdig»*. Begge vilkåra må vere oppfylt. Dispensasjon må heller ikkje gjevast om vilkåra er oppfylt. Skjønn og instruksar frå overordna styresmakter spelar også inn. Dispensasjonsregelen i § 48 kan ikkje brukast for å utvide rammene for vernevedtaket, men skal fanga opp uføresette eller spesielle tilfelle som ikkje var vurdert på vernetidspunktet.

Rettleiar frå Miljødirektoratet M106-2014 - Rundskriv om forvaltning av verneforskrifter - viser m.a. til følgjande når det gjeld bruk av § 48 som unntaksregel:

*.. Tiltaket eller aktiviteten vil være i strid med verneformålet dersom en tillatelse vurderes å ha en negativ påvirkning på verneformålet samlet sett.*

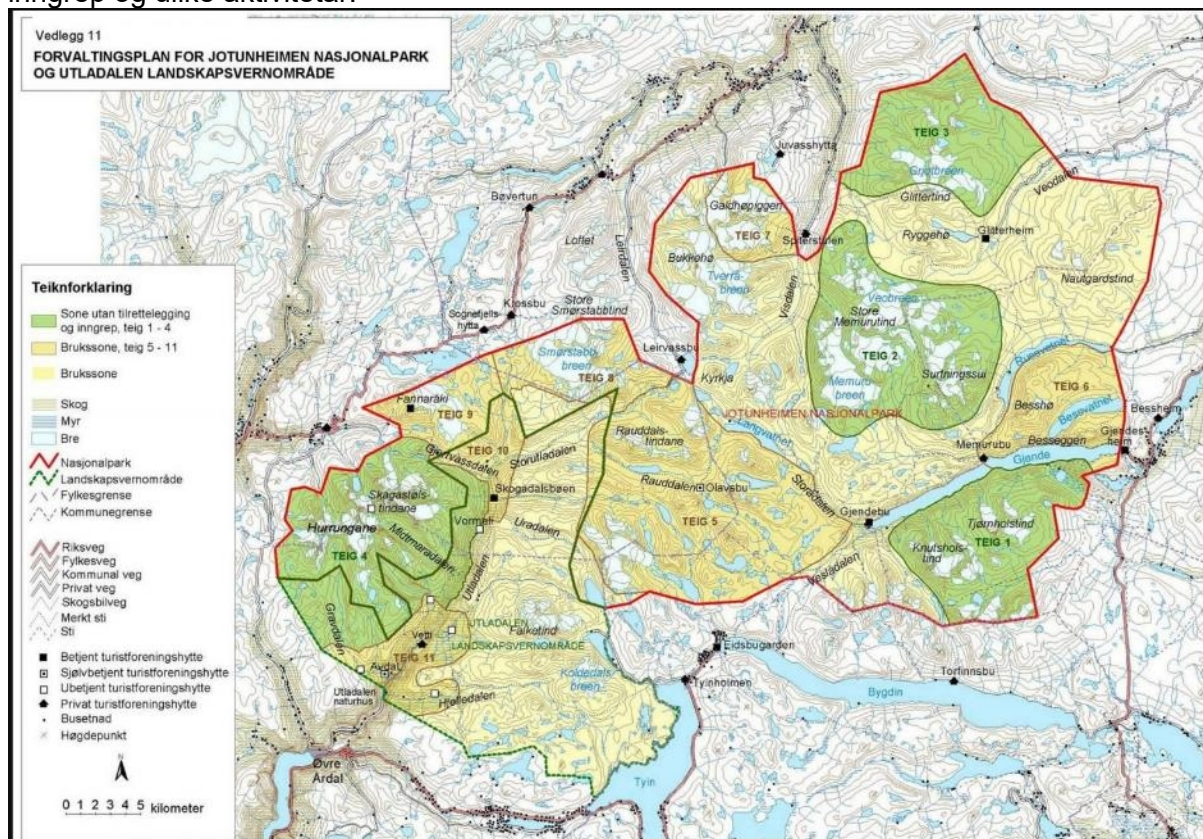
Miljørettsprinsippa i naturmangfaldlova §§ 8-12 skal vurderast i alle dispensasjonssaker.

## Forvaltningsplan

Forvaltningsplanutkastet frå 2008 gir ikkje føringar for etablering av nye utsiktspunkt i verneområdet, men sikringstiltak for friluftslivet/ferdsel er m.a. omtala slikt: *«Som hovudregel skal sikringstiltak for å lette ferdsla eller gjere ferdsla tryggare ikkje vere nokon praksis i verneområda, fordi dei utgjer varige inngrep, og fordi retten til fri ferdsel i utmark kviler på at ferdsla skjer på eige ansvar. Det er valt å gjere unntak frå dette på to punkt på T-merkte stiar i nasjonalparken: Kjetting på «Vesleløyfti» på stien frå Besseggen ned til Gjendesheim (2005) og wire ved Bukkelegret (etablert før nasjonalparkvernet, men løyve til vedlikehald blir gjeve)..»*

Vidare står det m.a. at: «Det vil vere viktig å ikkje senke terskelen for sikringstiltak, og fylkesmennene vil generelt vere restriktive med slike tiltak. Dette er også understreka av Direktoratet for naturforvaltning.»

Forvaltingsplanen deler verneområdet inn i ulike soner etter grad av tilrettelegging, og gjennom differensiert forvaltningspraksis tek ein sikte på å ta vare på områda markert med grønt på forvaltingsplankartet mest mogleg uforstyrta. Sonene gjeld både for tekniske inngrep og ulike aktivitetar.



Vettisfossen ligg i gul sone, brukszone teig 11.

I forvaltingsplanen står m.a. følgjande om soneinndelinga: «Med unntak av nokre mindre område definert som sone med spesiell tilrettelegging og inngrep, omfattar brukssona dei områda som ikkje er omfatta av urørt natur. Den overordna strategien for brukssona er at den tilrettelegginga som er der i dag kan haldast ved like eller fornyast. Utanom mindre justeringar/endingar skal det ikkje koma nye tiltak utover slike som er nemnde spesielt i planen (vår understreking).

Vidare står det om «brukszone»: «Dette er område der forsiktige tiltak, tilrettelegging og inngrep for det enkle friluftslivet kan tillast, som merking av stiar og bygging av sjølvbetjente/ubetjente turlagshytter innanfor eit planlagt rutenett.»

#### Teig 11: Heimre Utladalen

«Retningslinjer: ... Ved tilretteleggingstiltak og restaurering av byggverk og stiar skal tidlegare standard og utforming vere retningsgjevande.»

## Vurdering

Utladalen Naturhus AS søker om løyve til:



- å rive det forfalne gjerdet og utsiktsplattforma ved Vettisfossen
- å etablere eit nytt utsiktspunkt
- å legge om stien som fører ut til det nye utsiktspunktet
- å sikre med rekkverk langs den omlagde stien fram mot utsiktspunktet
- å sette opp enkle, men tydelige skilt som informerer om fare ved ferdsel langs stupkanten, og med oppmoding om å følgje stien heilt ut til utsiktspunktet. Det er også aktuelt å sette opp tematisk informasjon, t.d. geologien i området. Informasjon vil vere i tråd med designmanualen for Norges nasjonalparker.

Tiltaket gjeld utskifting av eksisterande utsiktsplattform og gjerde ved Vettisfossen og etablering av eit nytt utsiktspunkt i samsvar med planar lagt fram av Dronninga Landskap slik det går fram av søknaden. Den eksisterande plattformen er i dårleg forfatning, og ein ser fjerning og nybygg som nødvendig. Området ved fossen og plattformen er prega av slitasje. Med ny plattform er målet å styre ferdsle i området og å hindre ytterlegare slitasje. Samt å legge til rette for trygg ferdsel på staden. Søknaden frå Utladalen Naturhus gjer godt greie for alle sider ved det planlagde utsiktspunktet.

Tiltaket må vurderast etter verneforskrifta for Utladalen landskapsvernområde slik det går fram av kapitla om *Verneformål – forskrift* og *Naturmangfaldlova* ovanfor.

Ved vurdering av søknaden etter verneforskrifta § 4 må ein først ta stilling til om vilkåra er oppfylt. Vilkåra føreset at tiltaket ikkje er i strid med føremålet med vernevedtaket og at det ikkje påverkar verneverdiane nemneverdig. Det følgjer av forarbeida at kva som må vurderast å vere i strid med verneformålet, må sjåast i samheng med omfanget av tiltaket, arten og plasseringa vurdert opp mot verneformålet. Det kan berre gjevast dispensasjon dersom tiltaket ikkje «påverkar verneverdiane nemneverdig» (vår understreking). Det vi seie at det kan berre dispenserast i dei tilfella tiltaket vil ha ubetydeleg eller avgrensa verknad for verneverdiane.

I det følgjande blir det først gjort ei vurdering av kunnskapsgrunnlaget. Deretter blir det gjort ei vurdering av tiltaket opp mot verneverdiane. Under overskrifta «Utsiktsplattform, nytt gjerde, revegetering» følgjer ei vurdering av tiltaket etter verneforskrifta § 4 første alternativ, jf. naturmangfaldlova § 48 første ledd, første alternativ. Under overskrifta «Riving av eksisterande anlegg, omlegging av sti (merking av ny sti) og oppføring av enkle informasjonsskilt» kjem vurdering av tiltaket etter dei spesifiserte heimlane i verneforskrifta § 3 pkt. 1.3 bokstavane e) og n). Og til slutt blir det gjort ei vurdering av samla verknad av tiltaket.

Kunnskapsgrunnlaget er godt dokumentert (jf. naturmangfaldlova § 8) m.a. gjennom naturbase, økologisk grunnkart, Framlegg til skjøtselsplan av 08.05.2013, og sårbarheitsvurdering i området Vest-Jotunheimen/Utladalen (Kistefoss Skogtjenester 2018). Området langs kanten av juvet og innover Vettismorki er prega av naturtypen Gamal barskog av verdi A (nasjonal verdi). Dagens situasjon med ferdsel og slitasje langs heile juvkanten er øydeleggande for botnvegetasjonen. Omfattande slitasje pregar botnen i den tørre furuskogen på kanten av juvet, og ein meiner tiltaket med betre styring av ferdsle i området og revegetering vil vere positivt av omsyn til naturtypen. Det er ikkje registrert raudlista planteartar i det aktuelle området. Sårbarheitsvurderingar og rapportar frå naturoppsynet tilseier at fossejuvet kan vere ein viktig hekkelokalitet for rovfugl. Ornitolog Geir Høitomt som har gjennomført sårbarheitsvurderingar har uttalt seg til prosjektet og påpeikar m.a. at «Dagens tilrettelegging for ferdsel ved Vettisfossen styrer i mindre grad ferdsel i området.



*Erfaringsmessig ferdes mange ut på bergkanten, og på ulike steder. Hovedformålet er god utsikt mot fossen og gode fotomuligheter. Den skisserte tilretteleggingen (utsiktsrampe) vil i mye større grad styre ferdselen ut på ett punkt. Dette bidrar til mindre uforutsigbar ferdsel og vil være gunstig for trua og sårbare arter. Styling av ferdsel på godt tilrettelagt sti inn mot utsiktsrampa vil i denne sammenheng være viktig. Utkraving av rampa bør begrenses til et nødvendig minimum (1 – 3 meter) for å oppnå god sikt til fossen. Rampa bør i størst mulig grad ha tette vegger ut på begge sider. Anleggsfasen må legges utenom hekketid, dvs. etter 15. juli (optimalt 1. august). Bruk av helikopter til inntransport av materialer etter dette tidspunktet vil ikke være konfliktfyllt ...»* Av søknaden går det fram at byggeperioden vil bli lagt utanom turistsesong og den mest sårbare tida for hekkande rovfugl, om hausten. Det er ikkje registrert kulturminne i området. Tiltakshavar har likevel plikt til å vise varsemd og til straks å melde frå til Vestland fylkeskommune ved Kulturavdelinga dersom ein under arbeidet skulle støyte på automatisk freda kulturminne, jf. § 8, 2. ledd i Lov om kulturminne. Fossefallet og dei geologiske førekomstane i området har stor verdi og er også ein viktig del av verneformålet med Utladalen landskapsvernområde. Fossen er hovudattraksjonen. Utsiktspunktet det er søkt om å etablere ligg om lag 200 m frå sjølve fossefallet på kanten av juvet, men det kragar ikkje ut, og rører ikkje ved vassdraget på nokon måte. Juvet er svært markant i landskapet og har i seg sjølv stor geologisk verdi.

Hovudformålet med landskapsvernområdet er å ta vare på m.a. «*eit vilt og vakkert vestlandslandskap*».

Bortsett frå eksisterande utsiktsplattform og gjerdet mot kanten av fossejuvet er området som nemnt prega av den gamle furuskogen i området, det heilt spesielle fossefallet (særprege vassdragsnatur) og fossejuvet som landskapsform. Skogen har element av gamle, store furutre, og tørrfurer, og plantelivet er verna mot skade og øydelegging som kan endre landskapet sitt særpreg og karakter vesentleg. Noko hogst i området er tillate (utan søknad) i medhald av verneforskrifta når det vert gjort som plukkhogst, men urskogprege furuskog og hole tre og stammar som er eigna som buplass for fuglar må ikkje fellast.

Spørsmålet i dette tilfellet vil vere om ei ny utsiktsrampe og oppføring av gjerde kan sjåast som eit tyngre inngrep som kan endre det verna landskapet sitt særpreg eller karakter vesentleg, og om det kan påverka verneverdiane nemneverdig? Det må også takast stilling til revegetering vil påverka verneverdiane nemneverdig. Dette er ei skjønnsvurdering.

Det må etablerast eit riggområde i nær tilknytning til utsiktspunktet i byggefasen, og ein må rekne med noko hogst av tre både der riggplassen blir etablert og der plattformen skal stå. Som nemnt førekjem det gamle, store furutre og tørrfurer i området på kanten av juvet, men på staden der utsiktsplattformen er planlagt oppført er vegetasjonen dominert av småvokst bjørkeskog og kratt, med unntak av ei tørrfuru som står like i bakkant av der fundamenta vil vere forankra. Det vil bli sett vilkår om at ein ved etablering av riggområde må søke å finne ei plassering, slik at ein unngår negativ påverknad på evt. verdifulle førekomstar av furu (furugadd, gamle, store tre osv.).

Ved setting av vilkår for bruk av stadeigne planter og massar, vil revegetering ha positiv verknad på naturmangfaldet i området, og såleis på verneverdiane. Sjølv om utsiktspunktet blir etablert på den geologiske førekomsten juvet, vil det vere eit minimalt inngrep som evt. kan reverserast om det skulle falle ut av bruk. Juvet er svært markant i landskapet, plattformen vil så vidt kunne vere synleg sett nedanfrå og frå motsett side av dalføret vil den heller ikkje vere særleg synleg med farge-/materialet som er valt på konstruksjonane.



Foto nedafrå: Eksisterande utsiktspunkt  
(Forsterka)  
Begge illustrasjonar: Dronninga Landskap



Foto nedanfrå: Nytt utsiktspunkt

Søknaden skildrar korleis det må utførast spettersk og/eller sikring med bergboltar av lause blokker for å tilfredsstille kravet om sikkerheit mot skred ved utsiktspunktet og til begge sider. Lause blokker vil bli fjerna ved å reinske dei utfor kanten og ned i juvet. Dette kan virke noko voldsomt innanfor eit landskapsvernområdet, men det er stort sannsyn for at desse steinane/blokkene vil falle i alle tilfelle, og det vil ikkje påverke verneverdiane og vere lite/ikkje synleg i landskapet. Juvet er prega av dynamiske prosessar der det rasar stein heile tida og det er ei stor ur under juvkanten, så stein og blokker som blir reinska utfor vil forsvinne i massen. Dersom laust berg ikkje kan reinskast bort, kan bolting bli nødvendig. Det blir minst synleg om ein borer inn vertikale boltar (dyblar) som blir avslutta 10 cm under overflata. Då vil ein berre sjå toppen av boreholet som er fylt med mørtel. Vurderinga tilseier altså at oppføring av plattforma ikkje vil verke nemneverdig inn på den geologiske førekomsten.

Med bakgrunn i vurderinga av kunnskapsgrunnlaget ovanfor kan ein såleis ikkje sjå at tiltaket vil påverka verneverdiane nemneverdig.

### **Utsiktsplattform, nytt gjerde, revegetering**

I den vidare vurderinga må ein ta stilling til om tiltaket vil påverka verneformålet nemneverdig. Eksisterande utsiktspunkt ligg plassert på kanten av fossejuvet, med ein storleik på 3 m x 3,7 m, og det er så vidt ein kan sjå det nedanfrå når ein veit kvar det er. Skisseprosjektet frå hausten 2021 viser at ved å flytte utsiktspunktet nokre meter i terrenget for å få ei trygg forankring, vil plattforma bli mindre synleg i naturen, også sett nedanfrå, då den ligg lågare i terrenget. (Figur 3 i søknaden frå Naturhuset viser forholdet mellom



eksisterande og nytt utsiktspunkt). Samstundes gir ny plassering betre utsikt mot sjøve fossen. Området rundt konstruksjonen skal revegeterast ved bruk av stadeigne massar og vegetasjon. For å få ei god og trygg forankring, må ein dra plattformen noko lenger inn i terrenget, slik at storleiken aukar. Planteikinga viser at total lengde på den nye plattformen er 10,75 m inkludert fundamenta (figur 5 i søknaden). Fundamenta vil bli forankra med innstøpte boltar. For å fundamentere på berggrunn må morenemassane under denne delen av konstruksjonen gravast bort. Ein antek at djupna til berg kan vere opp til 2 m. Desse morenemassane vil bli fylt tilbake etter at fundamenta er støypt, og denne delen av konstruksjonen vil såleis ikkje vere synleg på overflata.

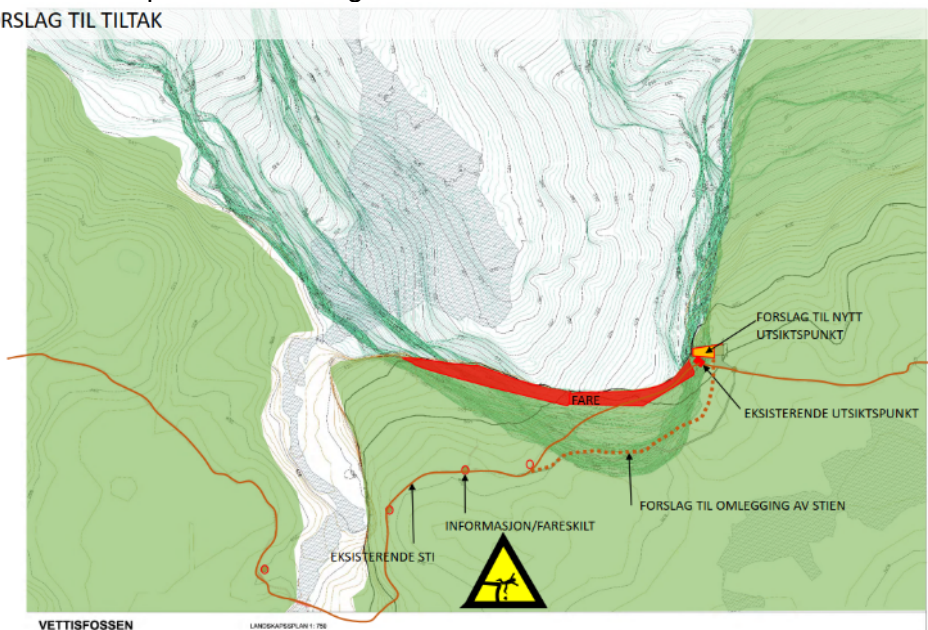
Total lengd på konstruksjonen som er synleg i dagen er 7 m. Breidda på bakre del av plattformen, inkl. fundament er 4 m. Bakre del av konstruksjonen som stikk opp i dagen vil ha ei breidd på 2,92 m, medan fronten på plattformen vil ha ei breidd på 2,5 m, altså smalare enn dagens plattform.

Sjølv om plattformen av praktiske årsaker er noko lenger enn den gamle er den svært godt tilpassa terrengformasjonane i området, og den kragar ikkje ut over kanten på platået. Plattformen framstår som ein enkel og stilrein konstruksjon som flyt med terrenget. Ein ny utsiktsplattform i området representerer eit nytt inngrep i området, jf. verneforskrifta § 3 pkt. 1.1. Med ei form som er godt tilpassa terrenget på staden slik denne er, ved ei nedtrapping, og materiale av cortenstål utan glas som reflekterer lyset meiner ein likevel at utsiktsplattformen ikkje representerer eit vesentleg inngrep eller at ho er øydeleggjande for landskapet sitt særpreg eller karakter. Ved utforminga av konstruksjonen er det vektlagt å avgrense fotavtrykket, men samstundes plassere fundamenta på trygg grunn. Plattformen er ikkje synleg frå Vettismorki, og vil knapt synast på avstand sett frå andre sida av dalen eller nedanfrå. Skogen i området vil fungere som skjerm, og ho er ikkje synleg før du kjem like innåt. Slik er omsøkte tiltak godt tilpassa terrenget og landskapet på staden.

Vettisfossen er det høgste uregulerte fossefallet i Noreg og Nord-Europa. Fossen har ei særleg attraksjonskraft og besøkte går heilt ut på kanten langs heile juvet for å sjå foten av fossen. Turen inn under Vettisfossen er svært populær, og i 2020 synte ein ferdselsteljar at det var over 30 000 besøkte i Utladalen. (Ein del av desse har gått til andre turmål, m.a. Avdalen Gard.) Tal frå 2021 viser at det var i alt litt over 3 700 som gjekk stien mellom Vetti og Utsiktspunktet/Vettismorki i perioden 23. april – 8. oktober. (samla tal 7400, reknar med at dei fleste har gått tur/retur?) Samstundes viser resultata frå laserskanning og geoteknisk vurdering av området sommaren 2021 at dagens sti og plattform dels ligg på eit overheng prega av sprekker og sleppesoner som representerer betydeleg svakheit i bergmassen. Overhenga er vurdert å vere ein risiko for folk som går langs kanten av juvet. For å førebygge skader på vegetasjon og forstyrring av trua og sårbare artar, og uønska hendingar på kanten av juvet er det behov for å styre ferdsla lengre inn frå kanten og til eit bestemt, forutsigbart punkt, utsiktspunktet (jf. kunnskapsgrunnlaget og uttale frå ornitolog ovanfor). Med bakgrunn i den geotekniske vurderinga på staden tilrår ein å legge stien som går langs fossejuvet om, og lengre inn i terrenget, bort frå faresona slik det går fram av figur 4 i søknaden, samstundes som ein informerer om faren ved å gå ut på kanten. Vurderinga viser også at eksisterande utsiktsplattform ligg i faresona, og ein tilrår difor å flytte det nye utsiktspunktet nokre få meter, og samstundes vinkle det meir mot fossen. Slik ynskjer ein å styre ferdsla i området på trygg grunn bort frå kanten utanom sjøve utsiktspunktet. For å få til dette, må den gamle stien og trakk på kanten fjernast ved revegetering. Området der den nye stien og utsiktspunktet blir lagt skal tilfredsstillende Byggeteknisk forskrift (FOR-2017-06-19-840) krav for sikkerheitsklasse S2 (skred med returperiode større enn 1000 år).

Figuren nedanfor viser plan med forslag til tiltak.

PLAN MED FORSLAG TIL TILTAK



Kjelde: Skisseprosjekt, Dronninga Landskap

Søklar ønskjer å sette opp eit nytt gjerde med enkelt og lett rekkverk med stolpar og wire. Gjerdet vil følgje den omlagde stien mot det nye utsiktspunktet for å leie folk på rett veg. Gjerdet er tenkt utforma i materiale som er lite synleg i terrenget, og vil såleis vere tilpassa landskapet (går fram av moglegheitsstudien). Ein kan ikkje sjå at oppsetting av eit minimalistisk gjerde vil påvirke naturtypen eller landskapsverdiar negativ. Samla sett meiner ein såleis at etablering av ei ny utsiktsplattform, inkludert revegetering og oppføring av nytt gjerde ikkje påverkar verneformålet eller verneverdiane nemneverdig, jf. verneforskrifta § 4 første alternativ, jf. naturmangfaldlova § 48 første ledd, første alternativ.

### **Riving av eksisterande anlegg, omlegging av stien (merking av ny sti) og oppføring av enkle informasjonsskilt**

I handsaminga av søknader om dispensasjon etter spesifiserte dispensasjonsreglar må ein vurdere tiltaket i lys av verneformålet og naturforholda i området. Nasjonalparkforvaltar kan ikkje sjå at riving av eksisterande gjerde vil påverka verneformålet eller naturverdiane i området negativt. Føresett at det blir rydda og stelt fint til på staden og revegetert, vil tiltaket heller ha positiv verknad.

Flytting av stien i området vil heller ikkje påverka den gamle furuskogen eller landskapsverdiane i området negativt. Tvert om vil det å styre ferdsla til eit bestemt punkt, kombinert med revegetering i området, kunne ha positiv effekt på verneverdiane og verneformålet. Det må difor kunne gjevast løyve til omlegging av stien ved at den gamle stien langs kanten av fossejuvet vert fjerna, og med vilkår for revegetering.

Oppføring av informasjonsskilt kan i enkelte tilfelle verke forstyrrande som framandelement i naturen. Det er viktig at ein har ein god plan for korleis det skal informerast så det ikkje framstår som ein jungel av skilt i området. Med vilkår om at det blir lagt fram ein skiltplan for godkjenning i detaljplanlegginga kan ein elles ikkje sjå at oppføring av skilt vil vere til skade



for naturtypen Gamal furuskog, og ein kan heller ikkje hevde at det påverkar landskapsverdiane negativt så lenge vilkåra for løyvet er oppfylt.

Med bakgrunn i vurderingane så langt og gjevne vilkår for løyvet, kan ein ikkje sjå at riving av eksisterande anlegg, omlegging av stien (føresett revegetering av den gamle stien og området prega av slitasje på juvkanten) og oppføring av enkle informasjonsskilt vil kunne påverke naturverdiane eller verneformålet negativt, jf. verneforskrifta § 3 pkt 1.3 e) og n).

### **Presedens**

Eksisterande plattform og gjerde langs stupkanten var etablert lenge før vernet, og noko må gjerast med dei forfalne konstruksjonane. Ein vurderer at omsøkte tiltak samla sett vil vere til det beste for verneformålet og verneverdiane ved at ein får redusert, og aller helst fjerna omfattande slitasje på vegetasjonen i området. Ein får styrt ferdsla til eit bestemt punkt og slik sett minimert den forstyrrande effekten på rovfugl frå folk som ferdast langs heile kanten av fossejuvet, samstundes som ein varetek tryggleiken for folk som ferdast i området. Det er ikkje andre liknande installasjonar innanfor Jotunheimen nasjonalpark eller Utladalen landskapsvernområde. Ein kan likevel ikkje sjå bort frå at det kan finnast slike konstruksjonar innanfor andre verneområde, men med dei geologiske forholda med sprekkdanningar i området som gjer at folk ferdast svært farefullt langs kanten av juvet, meiner ein at dette er eit heilt spesielt tilfelle. Ein kan ikkje lata vere å gjere noko for å styre ferdsla, og ein ser tiltaket som det er søkt om løyve til som den einaste, og beste løysinga av omsyn til både verneverdiar i området og verneformålet. Nasjonalparkstyret meiner difor at tiltaket ikkje vil skape uheldig presedens.

### **Samla verknad av tiltaket (utskifting av utsiktsplattform, omlegging av stien, revegetering og enkel skilting)**

Verknaden av omsøkt tiltak på naturmiljøet er kjent. Føre-var-prinsippet kjem difor ikkje til anvending (jf. naturmangfaldlova § 9). Presedensverknaden er vurdert ovanfor, og det er lagt vekt på at med den spesielle geologien i området med sprekkdanningar som gjer at folk ferdast i eit svært farefullt område så er dette eit heilt spesielt tilfelle som gjer at ein ikkje kan lata vere å gjere noko for å styre ferdsla. Ein ser omsøkte tiltak som den einaste og beste løysinga av omsyn til både verneverdiar i området og verneformålet. Nasjonalparkstyret meiner difor at tiltaket ikkje vil skape uheldig presedens. Sjølv om tiltaket isolert sett i liten grad vil påverke naturverdiane og landskapet, må den einskilde søknaden vurderast etter prinsippet om samla belastning, jf. naturmangfaldlova § 10. Eit nytt utsiktspunkt og sikring, godt tilpassa landskapet og naturtilhøva på staden, og som erstatning for den gamle innstallasjonen, vil gi minimal auka belastning i området. Det kan påreknast auka besøk, men det er vanskeleg å anslå kor mykje. Ein meiner likevel at stinettet i området vil kunne tåle auka besøk. Tiltaket vil medføre noko motorferdsel i byggeperioden, men dette er av forbigåande karakter. Utover dette skal konstruksjonen vere vedlikehaldsfri. Med unntak av ei sak om utsiktspunkt i Stalheimskleiva som verneområdestyret i Nærøyfjorden allereie har hatt til handsaming og som vart avslått, er ikkje nasjonalparkstyret kjend med andre framtidige tiltak av liknande karakter innanfor verneområda i Jotunheimen eller andre verneområde. I nemnde sak i Nærøyfjorden var det snakk om ein langt meir omfattande konstruksjon og fleire forhold ved dei to sakene gjer at dei ikkje samanliknast direkte. Nasjonalparkstyret meiner tiltaket ved Vettisfossen samla sett vil kunne ha positiv verknad på økosystemet og verneverdiane i området. Den samla belastninga er difor vurdert til å vere akseptabel (naturmangfaldlova § 10 om økosystem og samla belastning). Søknaden skildrar korleis det må utførast spettersk og/eller sikring med bergboltar av lause blokker for å tilfredsstille kravet om sikkerheit mot skred ved utsiktspunktet og til begge sider.



Det er behov for eit riggområde i byggefasen som må ligge i umiddelbar tilknytning til utsiktspunktet. Noko hogst av tre må påreknast og ved etablering av nytt utsiktspunkt vil det også måtte fjernast tre i området der plattformen skal stå.

I anleggsfasen og like etter at tiltaket er gjennomført vil spora etter gravearbeidet vera synlege, men sidan konstruksjonen er plassert i skogbeltet vil det ikkje ta alt for lang tid før spora er dekkja med vegetasjon dersom det blir lagt godt til rette for dette ved vilkår for anleggsarbeidet. Avbøtande tiltak må vurderast både undervegs og ved avslutning av arbeidet. Også sjølve utsiktspunktet vil bli skjerma av vegetasjon etterkvart. Fjellbjørkeskogen vil gje skjerming mot innsyn frå stien, dersom det gjennom detaljplanlegginga blir tydeleg kartfesta rammer for gravearbeid og riggområde. Det vil i detaljplanlegginga vere viktig å legge føringar for korleis vegetasjonsmassar på overflata skal samlast opp og takast vare på for bruk som toppdekke ved avslutning av anleggsarbeidet. Truleg blir det noko overskott av stein/massar som må kunne deponerast på eigna plass(ar). Her er det viktig å finne naturlege søkk i terrenget og plassar med god skjerming i bjørkeskogen. Slike detaljar må fastleggast i detaljplan/anleggsplan, og det vil vera viktig med tett oppfølging i anleggsfasen. Det må haldast byggemøte både ved anleggstart og undervegs i byggeprosessen, og desse må varslast i god tid slik at nasjonalparkforvaltar og/lokalt SNO/naturopsyn kan delta. I byggemøta må ein kunne vurdere arbeidet og sjå på behov for tilpassingar. Før anleggsslutt må ein ha ei sluttsynfaring for å vurdere evt. avbøtande tiltak før anleggsverktøy blir frakta ut. Dersom detaljplanlegginga viser at ein ikkje kan halde seg innan vilkåra for dispensasjonen, skal dette varslast og eventuelt sendast ein endringssøknad eller dispensasjonen fell bort.

Med god terrengtilpassing og krav til å leggje til rette for revegetering med stadeigen vegetasjon blir konsekvensane for naturmangfaldet vurdert som akseptable på byggestaden. Utover dette vurderer ein som nemnt at konsekvensane for naturmangfaldet i området vil vere positive. Dersom konstruksjonen av ein eller annan grunn fell ut av bruk, skal han fjernast og det skal ryddast opp (naturmangfaldlova § 11 om kostnadene ved miljøforringing skal berast av tiltakshavar). Med bakgrunn i opplysningar gitt i søknaden, mogleighetsstudien og skisseprosjektet samanhalde med vurderingar av naturmangfaldet på staden, meiner nasjonalparkforvaltar at ein har søkt å finne den tekniske løysinga, og ei plassering av utsiktspunktet som medfører minst mogleg fotavtrykk i verneområdet (naturmangfaldlova § 12 om miljøforsvarlege teknikkar og driftsmetodar). Motorferdsel knytt til sjølve byggefasen vil bli handsama som eiga sak når detaljprosjekteringa er ferdig.

### Forvaltningsplan

Som det går fram av forvaltningsplanutkastet frå 2008 «*skal sikringstiltak for å lette ferdsla eller gjere ferdsla tryggare ikkje vere nokon praksis i verneområda, fordi dei utgjør varige inngrep, og fordi retten til fri ferdsel i utmark kviler på at ferdsla skjer på eige ansvar*». I denne spesielle saka kan likevel ein dispensasjon samla sett vere positiv, både av omsyn til plante- og fuglelivet, samt tryggleiken for folk som ferdast i området, jf. vurderingane ovanfor.

### Oppsummering

Isolert sett er det ikkje ønskjeleg med nye tekniske anlegg innanfor verneområda. Formålet her er å fjerne den gamle forfalne konstruksjonen og å erstatte den med eit nytt utsiktspunkt. Området rundt fossen og plattformen er prega av slitasje, og det skal utførast revegetering i området. Med ei ny plattform er målet å kanalisere ferdsla og å hindre ytterlegare slitasje på kanten av fossejuvet i den gamle verdifulle furuskogen på Vettismorki. Tiltaket med å kanalisere ferdsla til eitt punkt vil kunne ha positiv effekt på trua og sårbare artar av hekkande rovfugl. Det er også eit mål å leggje til rette for trygg ferdsel på staden. Det er altså



ikkje eit mål i seg sjølv å skape eit spektakulært utsiktspunkt, men det er eit mål at konstruksjonen som blir etablert skal vere så minimalistisk og stilrein som råd, og best mogleg tilpassa terrenget på staden og landskapet kring.

Med den planlagde plasseringa og plan for omlegging av stien i området, kan ikkje nasjonalparkforvaltaren sjå at tiltaket slik det er søkt om vil vere i strid med verneformålet. Konstruksjonen er godt tilpassa terrenget på staden og landskapet kring, og vil vere svært lite synleg i terrenget. Mest truleg vil ein ikkje sjå konstruksjonen før ein kjem relativt nær den langs ein av stiane i området, og den vil vere svært lite synleg nedanfrå. Sjølv om det må hoggast noko bjørkeskog på staden der plattformen blir etablert og det blir eit relativt lite inngrep på toppen av fossejuvet, kan ein ikkje sjå at det vil påverke verneverdiane nemneverdig. Den negative verknaden vil vere svært avgrensa. Tiltaket med fjerning av den gamle plattformen og omlegging av stien vil ha positiv effekt på verneformålet og verneverdiane slik forvaltar vurderer det. Ved vurdering av søknaden har forvaltar lagt særleg vekt på at tiltaket samla sett vil ha positiv verknad på både verneverdiane og verneformålet.

Med bakgrunn i dei vurderingane som er gjort ovanfor, meiner nasjonalparkstyret at ved å styre ferdsla slik det er tilrådd frå forvaltar så vil tiltaket samla sett vere positivt av omsyn til verneverdiane og verneformålet i området. Nasjonalparkstyret meiner difor det er grunnlag for å gje dispensasjon til tiltaket.

### **Konklusjon**

Etter ei samla vurdering meiner nasjonalparkstyret at det kan gjevast løyve til tiltaket på visse vilkår, jf. verneforskrifta § 3 pkt. 1.3 e) og n), og § 4 første alternativ, jf. naturmangfaldlova § 48 første ledd, første alternativ. Det er lagt særleg vekt på at oppføring av ei ny utsiktsplattform og sikring med rekkverk, og revegetering ikkje vil påverka verneformålet og verneverdiane nemneverdig, samt omlegging av stien kombinert med oppsetting av enkle informasjonsskilt som erstatning for den gamle og forfalne installasjonen ikkje vil kome i strid med verneformålet eller verneverdiane.